

ዳኞች፡- አልማው ወሌ

ሙስጠፋ አህመድ

አብርሃ መሰለ

አብዬ ካሳሁን

እትመት አሰፋ

አመልካች፡- አቶ ባብሶ ቃልቦሬ - አልቀረቡም

ተጠሪ፡- ወ/ሮ ከብይማ ሁሴን - አልቀረቡም

መዝገቡን መርምረን የሚከተለውን ፍርድ ሰጥተናል።

ፍ ር ድ

ጉዳዩ የቀረበው የደቡብ ብሔር ብሔረሰቦች ክልል ጠቅላይ ፍርድ ቤት ሰበር ሰሚ ችሎት በመዝገብ ቁጥር 65573 መስከረም 04 ቀን 2008 ዓ.ም በዋለው ችሎት የሰጠው ዳኝነት መሰረታዊ የህግ ስህተት የተፈፀመበት ስለሆነ በሰበር ታይቶ ሊታረምልኝ ይገባል በማለት አመልካች ጥቅምት 30 ቀን 2008 ዓ.ም የተጻፈ 02 ገጽ የሰበር አቤቱታ በማቅረባቸው ነው።

ክርክሩ የገንዘብ ክርክርን የሚመለከት ሲሆን በተጀመረበት የሀላባ ልዩ ወረዳ ፍርድ ቤት የአሁን አመልካች ተከላሽ ተጠሪ ደግሞ ከላሽ በመሆን ተከራክረዋል። ለጉዳዩ መነሻ ምክንያት የሆነው የአሁን ተጠሪ ከአመልካች /ብብር 1000/አንድ ሺህ ብር/ መስከረም ወር 2001 ዓ.ም የገዟትን እንዲት ላም ከአመልካች ዘንድ እንድትቆይ በተስማሙት መሠረት ከአመልካች ጋር ሶስት ጥጆችን ወልዳ በአሁኑ ጊዜ 14,500 ብር ሊገመቱ በሚችሉበት ደረጃ ላይ የደረሱ ቢሆንም አመልካች ከብቶችን ለተጠሪ ለመስጠት ፈቃደኛ ባለመሆኑ ከብቶችን በዓይነት እንዲመልስ ወይም ግምታቸውን እንዲከፍል ይወሰንልኝ በማለት ያቀረቡት ክስ ነበር።

አመልካችም በተከላሽነት ክሱ ደርሷቸው በሰጡት መልስ የተጠሪን ክስ በመካድ ከአመልካች ዘንድ የተጠሪ ከብቶች የሉም። ክሱም የሚታመን አይደለም ካሉ በኋላ ከብቶችን እንዲመልሱ ወይም

ግምታቸውን እንዲከፍሉ የሚወሰንበት ምክንያት ቢኖር እንኳን ከብቶችን ለመንከባከብ ያወጡትን ብር 12,800 የሚገመት ገንዘብ ተጠሪ እንዲከፍሉ ሊወሰንልኝ ይገባል በማለት ክርክር አቅርቦዋል።

ጉዳዩን በመጀመሪያ ደረጃ የተመለከተው የሀላባ ልዩ ወረዳ ፍርድ ቤትም የግራቀኝን ወገኖች የቃል ክርክር እና ማስረጃዎች በመመርመር ተጠሪ ለአመልካች የመጀመሪያን ላም መስጠታቸው፤ ይህችም ላም ጥጆችን ወልዳ በቁጥር አራት መሆናቸው፤ አመልካችም እነዚህን ከብቶች ለመመለስ ፈቃደኛ አለመሆናቸው ተረጋግጧል በማለት አመልካች ተጠሪ በክሳቸው ዘርዘረው ያቀረቧቸውን ከብቶች እንዲያስረክቡ ወስኗል።

አመልካች በዚህ ውሳኔ ቅር በመሰኘት ለሀላባ ልዩ ወረዳ ከፍተኛ ፍርድ ቤት ይግባኝ በማቅረባቸው ፍ/ቤቱ ቅሬታቸው መልስ ሰጭን ያስቀርባል በማለት ግራቀኝን አከራከሮ ሲያበቃ አመልካች የተጠሪን ከብቶች ተረክበው ቆይተው ሊመልሱ ባለመቻላቸው በእምነት ማጉደል ወንጀል ተከሰው መቀጣታቸው የተረጋገጠ ቢሆንም የወረዳው ፍርድ ቤት አመልካች ከብቶችን እንዲመልስ መወሰኑ ተገቢነት የለውም። ይልቁንም አመልካች በወንጀል ጥፋተኛ ተብለው የተቀጡ በመሆኑ በፍትህ ብሔር ህግ አንቀጽ 1751 መሠረት 9% በዓመት ታስቦ አስቀድመው ተጠሪ የሰጡትን ብር አንድ ሺህ ላቆይት ስድስት ዓመት ብር 1,585/አንድ ሺህ አምስት መቶ ሰማንያ አምስት ብር/ ሊከፍሉ ይገባል እንጂ ከብቶችን እንዲመልሱ አይገደዱም በማለት ወስኗል። በዚህ ውሳኔ የአሁን ተጠሪ ቅር ተሰኝተው ለክልሉ ጠቅላይ ፍርድ ቤት ይግባኝ ሰሚ ችሎት ቅሬታቸውን አቅርበው የሀላባ ልዩ ወረዳ ከፍተኛ ፍርድ ቤት የሰጠውን ውሳኔ በማፅናት ወስኗል። ተጠሪ በዚህም ዳኝነት ላይ ባለመስማማታቸው የሰበር አቤቱታ ለክልሉ ጠቅላይ ፍርድ ቤት ሰበር ሰሚ ችሎት አቅርበው ክርክር ሲያደረጉ ከቆዩ በኋላ አመልካች ለተጠሪ ጊደር እንዳልሸጡ፤ እንዲሁም ጊደሯም ከ2001 እስከ 2006 ዓ.ም ሶስት ጥጆች አትወልድም በማለት ቢከራከሩም በአማራጭ ባቀረቡት ክርክር ጊደሯን ለመጠበቅ እና ለእንክብካቤ ያወጡትን ብር 12,800 መጠየቃቸውን ከምስክሮች ቃል ጋር በማገናዘብ ሲታይ ጊደሯ ከተጠሪ ጋር እንደቆየችና አራት ራስ መሆንዋ ተረጋግጧል። በመሆኑም በጉዳዩ ላይ የወረዳው ፍርድ ቤት አጣርቶ የወሰነው ውሳኔ ተገቢ ሲሆን የሀላባ ልዩ ወረዳ ከፍተኛ ፍርድ ቤትና የክልሉ ጠቅላይ ፍርድ ቤት ይግባኝ ሰሚ ችሎት የሰጡት ውሳኔ ተገቢ አይደለም በማለት ሽሮ የሀላባ ልዩ ወረዳ ፍርድ ቤት የሰጠውን ውሳኔ በማፅናት ከወሰነ በኋላ በአመልካች በኩል በቀረበው የዳኝነት ጥያቄ ላይ ምንም ሳይል በዝምታ አልፎታል። ይህ የሰበር አቤቱታው የቀረበው የክልሉ ሰበር ሰሚ ችሎት መሠረታዊ የህግ ስህተት ፈፅሟል በሚል ይህንኑ ዳኝነት ለማስለወጥ ነው።

የአመልካች የሰበር አቤቱታ የቀረበው የሰር ፍ/ቤቶች ዳኝነት መሰረታዊ የህግ ስህተት ተፈፅሞበታል በሚል ሲሆን አቤቱታው በአጭሩ፡-የተጠሪን ጊደር ከ2001 ዓ.ም እስከ 2006 ዓ.ም በመያዝ ሶስት ጥጆችን አልወለደችም እንጂ ወልዳ ከእኔ ጋር ቆይታለች ቢባል እንኳን ከብቶችን ለመንከባከብ ያወጣሁት ወጭ ሊታሰብ ይገባል በሚል ያቀረብኩት ክርክር በዝምታ ታልፎ የተሰጠው ውሳኔ ተገቢ ባለመሆኑ ሊታረም ይገባል የሚል ነው።

ሰበር አጣሪው ችሎቱም መዝገቡን መርምሮ በጉዳዩ ላይ አከራካሪዎቹ ጊደሮች ከአመልካች ዘንድ ከ2001 ዓ.ም እስከ 2006 ዓ.ም ቆይተዋል በተባሉበት ሁኔታ በዚህ ጊዜ ውስጥ ለጊደሮች መኖር ለመሳሰሉት የወጣ ወጭ በሥር ፍርድ ቤቶች አለመታሰቡን አግባብነት ለማጣራት አቤቱታው ለሰበር ያስቀርባል በማለቱ ተጠሪ መልሳቸውን አመልካችም የመልስ መልሳቸውን አቅርበዋል።

ክርክሩ በዚህ ዓይነት ሁኔታ ተጠናቋል። እኛም አቤቱታው ለሰበር ያስቀርባል ከተባለበት ነጥብ አንጻር ጉዳዩን እንደሚከተለው መርምረናል። እንደመረመርነውም የተጠሪ ከብቶች ከአመልካች ጋር ከ2001 ዓ.ም ጀምሮ እስከ 2006 ዓ.ም መቆየታቸው በመረጋገጡ ምክንያት ከብቶችን አመልካች ለተጠሪ እንዲመልሱ በክልሉ ሰበር ሰሚ ችሎት ተወስኗል። በመሆኑም አመልካች የተጠሪን ከብቶች እየጠበቁ መቆየቱ አከራካሪ አይሆንም ማለት ነው። ተጠሪ ለከብቶች ጥበቃ አገልግሎት ለአመልካች የከፈሉት ክፍያ ስለመኖሩም ሆነ አመልካች ከብቶች በነፃ የሚንከባከቡበት ስምምነት ለመኖሩ አላረጋገጡም። አመልካች ለከብቶች እንክብካቤ ብር 12,800 ማውጣታቸውን ገልፀው ክርክር አቅርበዋል። ይሁን እንጂ በየደረጃው ያሉ የክልሉ ፍርድ ቤቶች ይህንን ነጥብ በጭብጥነት ይዘውና አከራክረው ውሳኔ ከመስጠት ይልቅ በዝምታ ማለፍን መርጠዋል።

በፍትሐ ብሔር ህጉ አንቀጽ 2784 ሥር እንደተመለከተው ያለዋጋ ወይም በደመወዝ ስለሚሰጥ አደራ ሲደነግግ አደራ ሰጭና አደራ ተቀባዩ ስምምነት ካላደረጉ በስተቀር በአደራ የሚቀመጥ ዕቃ ዋጋ የማይከፈልበት መሆኑን ደንግጓል። በሌላ በኩል አደራ ሰጭው አደራ ተቀባዩ ዕቃውን በመልካም አያያዝ ለማኖር ያወጣውን ወጭ ሁሉ ሊከፍለው እንደሚገባ በዚሁ ህግ አንቀጽ 2793(2) ሥር ተደንግጓል። ስለሆነም ለአመልካች በህግ የተሰጠው መብት ለመኖሩ ከተጠቃሹ ድንጋጌ መገንዘብ የሚቻል ሲሆን በጉዳዩ ላይ የዳኝነት ጥያቄ እየቀረበ የሥር ፍርድ ቤቶች ዝምታን መምረጣቸው ተገቢነት ያለው አይደለም። ይልቁንም የአመልካች ጥያቄ ሥነ ሥርዓቱን ተከትሎ የቀረበ መሆኑን በመመልከት ተቀብለው ተጠሪም የበኩላቸውን ክርክር እንዲያቀርቡ ካደረጉ በኋላ ጉዳዩን በማጣራት ተገቢው ዳኝነት ሊሰጡበት የሚገባው የክርክር ነጥብ ነበር። ስለሆነም የደቡብ ብሔር ብሔረሰብ ክልል ፍርድ ቤቶች አመልካች የተጠሪን ከብቶች እየጠበቁ የቆዩ ለመሆኑ ወይም ከብቶቹ በአመልካች ጥበቃ ሥር ለመቆየታቸው ካረጋገጡ በኋላ አመልካች ለከብቶቹ መልካም አያያዝ ያወጡት ወጭ እንዲተካ ያቀረቡትን ዳኝነት አጣርተው

አለመወሰናቸው፤ የዚህ ዓይነት ወጭ ሊተካ የማይችልበት ምክንያት ቢኖር እንኳን ጉዳዩን ባግባቡ መርምረው ተገቢውን ዳኝነት አለመስጠታቸውን ከመዝገቡ ተገንዝበናል። ስለሆነም የሚከተለውን ወስነናል።

ው ሳ ኔ

1. የደቡብ ብሔር ብሔረሰብ ክልል ጠቅላይ ፍርድ ቤት ሰበር ሰሚ ችሎት በመዝገብ ቁጥር 65573 መስከረም 04 ቀን 2008 ዓ.ም በዋለው ችሎት የሰጠው ውሳኔ በፍ/ሥ/ሥ/ህ/ቁ 348(1) መሰረት ተሻሽሏል።
2. በዚህም መሰረት አመልካች ለአላባ ልዩ ወረዳ ፍርድ ቤት ያቀረቡት የተጠሪን ከብቶች በመልካም አያያዝ ለማኖር ያወጡት ወጭ ይከፈለኝ ጥያቄ በአግባቡ ተመርምሮ ተገቢው ዳኝነት ሊሰጥበት የሚገባው በመሆኑ አመልካች የተጠሪን ከብቶች ለመንከባከብ ያወጡት ወጭ ምን ያህል ነው? ይህንን ወጭ ተጠሪ የማይሸፍኑበት ምክንያት አለ ወይስ የለም? የሚሉ ነጥቦች በግራቶች ወገኖች ክርክርና ማስረጃ በማጣራት ተገቢውን እንዲወስን ጉዳዩን በፍ/ብ/ሥ/ሥ/ህ/ቁ/ 343(1) መሠረት መልሰንለታል። ሌላው የውሳኔ ክፍል አልተነካም።
3. በዚህ ችሎት ክርክር ለወጣ ወጭና ኪሳራ ግራቶች የአየራሳቸውን ይቻሉ።
4. በዚህ ችሎት የተሰጠው እግድ ተነስቷል፤ ይጻፍ።

መዝገቡ ተዘግቷል ወደ መዝገብ ቤት ይመለስ።

የማይነበብ የአምስት ዳኞች ፊርማ አለበት።

ብ/ይ